

Schnaus, november 2019

Preziadas commembras e prezias commembers dalla Pro Idioms Surselva

La radunonza generala dils 14 da settember 2016 ha decidiu da clamar la radunonza generala tenor basegns. Sco gia igl onn 2017 ei era uonn il basegns per ina radunonza generala buc avonmaun. Sur la via digitala sedrezzel oz a Vus cun entginas informaziuns.

Sil taccader dalla PI dall'emprema ura stat scret „PRO IDIOMS Nus mantenin nos idioms, e Ti?“ En miu emprem onn sco presidenta dalla PIS, mo era gia avon, hai jeu constatau che quei clom ha giu ed ha aunc adina grond effect. Cun plascher observel ch'ils idioms han reacquistau bia spazis ch'eran previ da vegnir remplazzai cun il rumantsch grischun. Per quei clom inicial vi jeu s'engaschar vinavon.

Suenter onns da lavur intensiva en connex culla reintroducziun dils idioms en scola en Surselva, en Engiadina e Val Müstair, igl accumpignament dil sboz pil plan d'instrucziun 21 e la surdada dils dretgs d'utilisaziun dil mied d'instrucziun „Access“ al cantun, ei la lavur en suprastonza dalla PIS semidada da rudien.

Per mei eis ei da grond'impurtonza da mantener e slargiar la reit dils contacts cun instanzas e persunas da clav pertuccont il romontsch en general ed il diever dils idioms en scola. Il sbagli digl onn 2003 da vuler bandischar ils idioms ord scolas e vischnauncas culla la stgisa da spargnar ha mo saviu vegnir corrigius cun gronda insistenza e sur ils contacts cun persunas da clav. Las scolas drovan sper ils mieds d'instrucziun els idioms era autras fontaunas sco per exempel igl internet per sviluppar il lungatg scret. Cheu sepresenta il rg aunc memia stedi aschia che la lavur per la PI ei aunc buc a fin.

Pils contacts en la politica vein nus cun nies deputau e consuprastont Diego Deplazes in fetg bien representant el Cussegl grond ed ensemen cun consuprastont e president dalla CGS (Conferenza generala Surselva) Francestg Friberg il ligiom en special els fatgs da scola. Ina buna collaboraziun dalla politica cullas Conferenzas generalas ed il cantun duei generar la megliera purschida da mieds d'instrucziun adattada pil futur da scolas idiomaticas attractivas per nos affons.

Per cumpletar la reit da contacts enquerel jeu adina puspei il discuors cun persunas engaschadas pil romontsch e separticipeschel allas sesidas dil Cussegl dalla Ligia Romontscha per mantener il contact acquistau sur quels onns.

Il moviment dalla Pro Idioms Surselva ensemen cull'Engiadina ei ina historia da success che ha contribuì fermamein alla pasch linguistica ella Romontschia. Pli che 90% dils affons vegnan istruì egl idiom en vischnauncas cugl idiom sco lungatg uffizial. Ed era ella diaspora restan ils idioms ils lungatgs preferì che colligian ils emigrai culla regiun da derivonza.

Cun pass bufatgs sedrezza uss il contuorn ed il mund digital alla realitad dalla ferma preschientscha dils idioms ellas scolas popuclaras. Quella preschientscha vitala han ins sentiu fermamein a caschun dil giubileum da 100 onns LR questa stad a Zuoz. Da quei fatg han era las medias rapportau cuntinudamein durant quei temps era els idioms. Tuttina dat

ei tenor mei aunc adina memia bia preschientscha dil rg sur il cunfin dil lungatg ufficial dil cantun.

Ei resta in impurtont pensum per la Pro Idioms da star allerta e da dar impuls per rinforzar il contonschiu.

Ina caschun da representar ils idioms vegnel jeu a ver cun visitar ils 27 da november la dieta digl Uffeci per cultura e direcziun dil dretg internaziunal public a Turitg. Jeu vegnel a saver observar leu co la posiziun dils idioms vegn presentada enteifer ils temas che vegnan tractai pertuccont l'instrucziun en scola e las medias, e tgei ideas che vegnan presentadas per il futur da nies lungatg.

Per Vies sustegn engraziel jeu da cor e salidel cordialmein,
en num dalla suprastonza dalla PIS

Tresa Deplazes Caspescha